

INSTYTUT
AKTYWIZACJI
REGIONÓW

ROZWÓD

PRZEBIEG

POSTĘPOWANIA

Niniejszy informator ma na celu przedstawienie podstawowych zagadnień związanych z przywołanym tematem i powstał w ramach realizacji zadania edukacji prawnej realizowanej w 2021 roku przez Instytut Aktywizacji Regionów

Spis treści

I. PRZEBIEG POSTĘPOWANIA ROZWODOWEGO	3
II. POSTĘPOWANIE ZABEZPIECZAJĄCE W SPRAWACH O ROZWÓD	6
III. WPŁYW POSTĘPOWANIA ROZWODOWEGO NA INNE POSTĘPOWANIA SĄDOWE	7

I. PRZEBIEG POSTĘPOWANIA ROZWODOWEGO

W sprawach o rozwód posiedzenia odbywają się przy drzwiach zamkniętych, chyba że obie strony żądają publicznego rozpoznania sprawy, a sąd uzna, że jawność nie zagraża moralności.

Podczas posiedzenia sądu w sprawie rozwodowej na sali rozpraw mogą być obecni: powód, pozwany, ich pełnomocnicy oraz wezwani świadkowie.

Sprawę rozwodową rozstrzyga sąd w składzie trzyosobowym tj. jeden sędzia zawodowy (przewodniczący), który kieruje przebiegiem rozprawy, oraz dwóch ławników. Oprócz nich na sali przebywa protokolant, który sporządza pisemny protokół. Dodatkowo rozprawa może być utrwalana w postaci tzw. protokołu elektronicznego (przebieg posiedzenia jest rejestrowany jest w formie nagrania dźwięku lub dźwięku i obrazu).

Rozprawa odbywa się po wywołaniu sprawy przez protokolanta według kolejności przewidzianej na wokandzie. Po wywołaniu sprawy sprawdzana jest obecność osób wezwanych i zawiadomionych o rozprawie. Sąd sprawdza, czy stawiły się strony sprawy rozwodowej i świadkowie. Tożsamość osób sprawdzana jest na podstawie dowodu tożsamości ze zdjęciem. Po sprawdzeniu listy obecności strony postępowania, bądź ich pełnomocnicy zgłaszają ustnie swoje żądania i wnioski, a także przedstawiają twierdzenia i dowody na ich poparcie. W pierwszej kolejności stanowiska przedstawia strona powodowa, następnie wypowiada się strona pozwana.

Po odebraniu od stron postępowania stanowisk procesowych, może wstępnie przesłuchać strony postępowania, a następnie przystąpić do przeprowadzenia postępowania dowodowego.

Postępowanie dowodowe w sprawie o rozwód ma na celu:

- ustalenie okoliczności dotyczących rozkładu pożycia małżeńskiego;
- ustalenie okoliczności dotyczących dzieci stron i ich sytuacji;
- w razie uznania powództwa - ustalenie przyczyn, które skłoniły do tego stronę pozwaną.

Najważniejszymi i najczęściej stosowanymi dowodami w postępowaniu rozwodowym są:

- dowód z przesłuchanie stron postępowania;
- dowód z zeznań świadków;
- dowód z dokumentów urzędowych tj. odpisy akt stanu cywilnego, wyroku sądowe, ugody sądowe, decyzje administracyjne, zaświadczenia szkolne;
- dowodów z dokumentów prywatnych tj. potwierdzenia operacji bankowych, umowy, zaświadczenia o wysokości osiąganych dochodów, rachunku, faktury itp.;
- dowód z opinii biegłych sądowych;
- dowód z opinii Opiniodawczego Zespołu Sądowych Specjalistów;
- dowód z wywiadu środowiskowego;
- wszelkie inne dowody w formie zdjęć, filmów, nagrań dźwięku, wydruków wiadomości sms, wiadomości e-maile, dane z forów internetowych, mediów społecznościowych, billingi z telefonów.

W sprawach o rozwód wystąpienie dziecka w charakterze świadka, ograniczone jest jego wiekiem, albowiem zgodnie z obowiązującymi przepisami kodeksu postępowania cywilnego, małoletni, którzy nie ukończyli lat trzynastu, a zstępni stron (a zatem, dzieci, wnuki itd.), którzy nie ukończyli lat siedemnastu, nie mogą być przesłuchiwanie w charakterze świadków. W związku z powyższym w sprawach o rozwód dzieci, które nie ukończyły lat trzynastu nie mogą być przesłuchiwanie w charakterze świadków. Ograniczenie to dotyczy nie tylko dzieci stron, ale wszystkich małoletnich.

W postępowaniu rozwodowym sąd zamiast przesłuchania dziecka w charakterze świadka ma możliwość wysłuchania go, jeżeli jego rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości na to pozwala. Wysłuchanie dziecka odbywa się poza salą posiedzeń sądowych, pod nieobecność stron postępowania oraz ich pełnomocników.

Na każdym etapie postępowania rozwodowego sąd ma prawo skierować strony do mediacji, w szczególności jeżeli istnieją widoki na utrzymanie małżeństwa stron postępowania. Mediacja ma na celu ugodowe załatwienie spornych kwestii dotyczących winy za rozkład pożycia, zaspokojenia potrzeb rodziny, alimentów, sposobu sprawowania władzy rodzicielskiej, kontaktów z dziećmi, itp. Pamiętać jednak należy, że strona nie musi jednak wyrazić zgody na mediację.

Jeżeli sąd nabierze przekonania, że istnieją widoki na utrzymanie pożycia małżeńskiego, może zawiesić postępowanie sądowe. Zawieszenie takie może nastąpić tylko raz w toku postępowania. Podjęcie postępowania następuje na wniosek jednej ze stron nie wcześniej jednak niż po upływie trzech miesięcy od dnia zawieszenia postępowania. W razie niezgłoszenia takiego wniosku w ciągu roku po zawieszeniu, sąd umorzy postępowanie. Umorzenie wywołuje takie same skutki, jak umorzenie postępowania zawieszono na zgodny wniosek stron lub z powodu ich niestawiennictwa.

Jeżeli strony postępowania porozumiały się we wszystkich elementach rozvodu i wszystkie kwestie sporne zostały ustalone przez współmałżonków przed rozprawą, bądź w trakcie pierwszej rozprawy, wyrok o rozwiązaniu małżeństwa przez rozwód może zapaść nawet na pierwszej rozprawie. W innych przypadkach orzeczenie rozvodu może wymagać kilku rozpraw.

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego sąd uprzedza o możliwości zamknięcia rozprawy. W tym

momencie strony postępowania mogą zająć stanowisko. Po zamknięciu rozprawy skład sędziowski odbywa naradę, na której ustala treść wyroku orzekającego o rozwiązaniu małżeństwa. Sąd rozstrzyga na podstawie stanu rzeczy, jaki istnieje w chwili zamknięcia rozprawy, opierając się na przepisach, które obowiązują w chwili wyrokowania. Sąd wyrokuje tylko co do żądania, które było wskazane w pozwie rozwodowym. Ogłoszenie wyroku rozwodowego następuje na posiedzeniu jawnym, nawet pod nieobecność stron. Sąd odczytuje sentencję wyroku i ustnie podaje zasadnicze powody rozstrzygnięcia.

Rozwiązując małżeństwo przez rozwód, sąd orzeka o tym wyrokiem. W wyroku orzekającym rozwód obligatoryjnie z urzędu sąd orzeka o:

- winie rozkładu pożycia (o ile małżonkowie zgodnie nie żądają zaniechania orzekania o winie);
- władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem stron postępowania;
- kontaktach rodzica z dzieckiem, na zgodny wniosek stron postępowania sąd może odstąpić od regulowania kontaktów;
- wysokości, w jakiej każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka;
- sposobie korzystania z mieszkania przez czas wspólnego w nim zamieszkiwania rozwiedzionych małżonków.

Na żądanie jednego z małżonków zawarte w pozwie o rozwód, bądź w odpowiedzi na pozew sąd może orzec:

- eksmisję małżonka, jeżeli jeden z małżonków swym rażąco negatywnym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie;
- podział majątku wspólnego, jeżeli przeprowadzenie tego podziału nie spowoduje nadmiernej zwłoki w postępowaniu sądowym;

- alimenty od drugiego małżonka.

Niezależnie od powyższego sąd na zgodny wniosek stron może orzec w wyroku rozwodowym o:

- podziale wspólnego mieszkania, o ile podział jest możliwy;
- przyznaniu mieszkania jednemu z małżonków, jeżeli drugi małżonek wyraża zgodę na jego opuszczenie bez dostarczenia lokalu zamiennego i pomieszczenia zastępczego, o ile przyznanie mieszkania jednemu z małżonków jest możliwe.

Po ogłoszeniu wyroku rozwodowego każda ze stron postępowania może domagać się sporządzenia uzasadnienia wyroku na piśmie. Żądanie sporządzenia uzasadnienia wyroku należy zgłosić w ciągu tygodnia od ogłoszenia sentencji. Wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku na piśmie podlega opłacie w wysokości 100,- zł.

II. POSTĘPOWANIE ZABEZPIEZAJĄCE W SPRAWACH O ROZWÓD

W postępowaniu rozwodowym każda ze stron może żądać udzielenia zabezpieczenia. W tego rodzaju sprawach najczęściej udziela się zabezpieczenia w następującym zakresie:

- alimentów;
- kosztów rodziny;
- roztoczenia pieczy nad małoletnim dzieckiem;
- kontaktów z dzieckiem;
- sposobu korzystania z mieszkania;
- wydanie potrzebnych muprzedmiotów.

Udzielenia zabezpieczenia może żądać strona postępowania rozwodowego, jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Do udzielenia zabezpieczenia właściwy jest sąd, do którego właściwości należy rozpoznanie sprawy w pierwszej instancji. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia powinien odpowiadać wymogom przepisany dla pisma procesowego, a nadto zawierać:

1/ wskazanie sposobu zabezpieczenia, a w sprawach o roszczenie pieniężne także wskazanie sumy zabezpieczenia;

2/ uprawdopodobnienie okoliczności uzasadniających wnioszek.

Wniosek o udzielenie zabezpieczenia podlega rozpoznaniu bezzwłocznie, nie później jednak niż w terminie tygodnia od dnia jego wpływu do sądu. Na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie zabezpieczenia przysługuje zażalenie. Zażalenie rozpoznaje sąd, który wydał zaskarżone

postanowienie, w składzie trzech sędziów. Rozpoznając zażalenie sąd może uchylić zaskarżone postanowienie tylko gdy zachodzi nieważność postępowania.

Podkreślić należy, że zabezpieczenie służy wyłącznie ukształtowaniu sytuacji na czas trwania rozvodu. Po upływie miesiąca od uprawomocnienia się wyroku rozwodowego uwzględniającego roszczenia zabezpieczenie upada. Oczywiście zabezpieczenie upada również w razie prawomocnego oddalenia żądań lub w razie prawomocnego umorzenia postępowania. Po rozwodzie to wyrok rozwodowy kształtuje wzajemne prawa i obowiązki byłych małżonków.

Postanowienie zabezpieczające jest natychmiast wykonalne, chociaż przysługuje od niego prawo złożenia zażalenia.

III. WPLYW POSTĘPOWANIA ROZWODOWEGO NA INNE POSTĘPOWANIA SĄDOWE

W czasie trwania procesu o rozwód nie może być wszczęta odrębna sprawa o zaspokojenie potrzeb rodziny i o alimenty pomiędzy małżonkami albo pomiędzy nimi a ich wspólnymi małoletnimi dziećmi co do świadczeń za okres od wytoczenia powództwa o rozwód. Pozew lub wniosek o zabezpieczenie w takiej sprawie sąd przekazuje sądowi, w którym toczy się sprawa o rozwód lub o separację, w celu rozstrzygnięcia według przepisów o postępowaniu zabezpieczającym.

Postępowanie w sprawie o zaspokojenie potrzeb rodziny lub o alimenty, wszczęte przed wytoczeniem powództwa o rozwód, ulega z urzędu zawieszeniu z chwilą wytoczenia powództwa o rozwód, co do świadczeń za okres od jego wytoczenia. Z chwilą wydania w sprawie o rozwód postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia wykonania obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny lub o alimenty wstrzymuje się także z mocy prawa wykonanie nieprawomocnych orzeczeń o obowiązku tych świadczeń, wydanych w poprzednio wszczętej sprawie, za okres od wytoczenia powództwa o rozwód.

Po prawomocnym zakończeniu sprawy o rozwód zawieszony postępowanie podejmuje się z mocy prawa, orzeczenia zaś, których wykonanie było wstrzymane, podlegają wykonaniu, jednak tylko co do okresu, za który w sprawie o rozwód nie orzeczono o roszczeniach objętych zawieszonym postępowaniem. W pozostałym zakresie postępowanie ulega z mocy prawa umorzeniu.

Jeżeli sprawa o rozwód jest w toku, nie może być wszczęte odrębne postępowanie dotyczące władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi stron lub o ustalenie kontaktów z nimi. W razie potrzeby orzeczenia o władzy rodzicielskiej lub o kontaktach stosuje się przepisy o postępowaniu zabezpieczającym.

Postępowanie w sprawie dotyczącej władzy rodzicielskiej lub kontaktów wszczęte przed wytoczeniem powództwa o rozwód ulega z urzędu zawieszeniu, a o władzy rodzicielskiej lub kontaktach przez cały czas trwania sprawy o rozwód sąd orzeka w postępowaniu zabezpieczającym. Sąd postanowi podjąć postępowanie dotyczące władzy rodzicielskiej lub kontaktów, jeżeli w prawomocnym orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie o rozwód lub o separację nie orzeczono o władzy rodzicielskiej lub kontaktach. W przeciwnym wypadku postępowanie ulega umorzeniu.